Dětský domov
Lipová u Šluknova

Dětský domov a Školní jídelna, Lipová u Šluknova 417, příspěvková organizace

č. p. 417
407 81 Lipová
tel.: 412 391 322
IČ: 00412074

bankovní spojení:
KB: 1031431/0100
ČSOB: 133467114/0300

www.ddlip.cz
info@ddlip.cz
fax: 412 391 714
ID DS: nnsth8f

Preventivní plán a strategie Dětského domova Lipová pro rok 2026 – 2027

Motto:
„Pomoc za upřímnost a bez ostychu“

Název zařízení: Dětský domov a Školní jídelna Lipová u Šluknova

Adresa zařízení: Lipová u Šluknova 417, příspěvková organizace, 407 81

Jméno ředitele: PhDr. PaedDr. Mgr. Bc. Leoš Moravec, MSc., Ed.D.

Metodik primární prevence: PhDr. PaedDr. Mgr. Josef Varga, Ed.D., MBA

Kontakty:	telefon:	412 391 322
	Mobil:	773 126 444
	e-mail:	info@ddlip.cz
	web:	www.ddlip.cz
IČO:	00412074	

Vydáno dne: 1. 9. 2026 Schváleno:

Schválil:

1 Základní údaje ... 3
1.1 Popis specifik a charakter zařízení a klientů ... 4
1.1.1 Riziková místa a faktory ... 4
1.1.2 Materiálně technické vybavení k prevenci a volnočasovým aktivitám ... 5
1.1.3 Počet dětí DD ... 5
1.2 Vnitřní informační zdroje ... 5
2 Vnější zdroje ... 8
2.1 Metodická a odborná pomoc – důležité kontakty ... 8
2.2 Základní legislativní rámec k prevenci a metodické dokumenty ... 9
2.3 Známky vybraných typů rizikového chování ... 10
2.3.1 Šikana ... 10
2.3.2 Kyberšikana ... 10
2.3.3 Závislostní chování ve vztahu k návykovým látkám ... 12
2.3.4 Závislostní chování ve vztahu k počítačům, internetu, mobilům... ... 13
2.3.5 Poruchy příjmu potravy ... 14
2.3.6 Útěky, záškoláctví a toulky ... 15
2.3.7 Lhaní ... 16
2.3.8 Krádeže ... 16
2.3.9 Vandalismus ... 17
2.3.10 Extremismus ... 17
2.3.11 Rizikové sexuální chování ... 17
3 Zmapování situace a stanovení cílů MPP ... 19
3.1 Monitoring pro stanovení cílů ... 19
3.2 Cíle MPP ... 20
4 Metody a způsoby dosažení cílů, skladba aktivit pro cílové skupiny ... 20
4.1 Plán činností v rámci prevence rizikového chování a doplňkových činností ... 20
4.1.1 Září 2026 ... 20
4.1.2 Říjen 2026 ... 21
4.1.3 Listopad 2026 ... 21
4.1.4 Prosinec 2026 ... 21
4.1.5 Leden 2027 ... 21
4.1.6 Únor 2027 ... 22
4.1.7 Březen 2027 ... 22
4.1.8 Duben 2027 ... 22
4.1.9 Květen 2027 ... 22
4.1.10 Červen 2027 ... 22
4.1.11 Červenec 2027 ... 23
4.1.12 Srpen 2027 ... 23
a. Volnočasové aktivity v dětském domově a mimo zařízení ... 24
b. Aktivity a projekty dětského domova a účast na projektech ... 24
6. Evaluace preventivního plánu a strategie 2025/2026 ... 25
5. Seznam použitých zdrojů ... 29
6. Seznam příloh ... 30
7. Kalkulace prevence 2026/2027 ... 31

1 Základní údaje

Název a adresa dětského domova, kterému je určen minimální preventivní program (MPP) a preventivní strategie (PS): ***Dětský domov a školní jídelna, příspěvková organizace Lipová u Šluknova 417, 407 81 Lipová***	
Ředitel dětského domova	PhDr. PaedDr. Mgr. Bc. Leoš Moravec, MSc., EdD.
Telefonní kontakt a e.mail	775 370 631 reditel@ddlip.cz
Metodik prevence DD (ŠMP)	PhDr. PaedDr. Mgr. Josef Varga, Ed. D., MBA
Telefonní kontakt a e.mail	737 418 748 prevence@ddlip.cz
kumulovaná funkce ŠMP s funkcí	vychovatele
konzultační a poradenská činnost	dle dohody
konzultační místnost	multimediální učebna

Preventivní tým dětského domova: (schůzky dle potřeby) + kompetence
Dr. Josef Varga (metodik primární prevence, koordinátor prevence)
Bc. Soňa Müllerová (statutární zástupce DD, zástupce vedení DD)
Věra Franková, DiS. (sociální pracovnice, spolupráce s OSPOD)
Marcela Šulcová Havlíčková (sociální pracovnice – zdravotní oblast, případné zdravotní potíže a následky)
Michaela Marini (zkušenosti s prevencí – další rizikové chování kromě návykových látek)

Preventivní tým se schází dle potřeby. Preventivní tým koordinuje ŠMP Dr. Varga, ve spolupráci s ostatními členy, kteří mají jednotlivé úkoly. Preventivní tým projednává návrhy dětí a ostatních pracovníků DD k prevenci Při řešení jednotlivých problémů se ŠMP obrací na zástupce vedení, tedy na Bc. Müllerovou případně na ředitele Dr. Moravce, nebo druhou zástupkyni ředitele p. Hákovou. Komunikaci s OSPOD při hlášení rizikového jednání našimi klienty zajišťuje p. Franková, DiS. společně s vedením a ŠMP. Případné zdravotnické ošetření způsobené jakýmkoli rizikovým chováním zajišťuje p. Šulcová Havlíčková, případně vedení DD, nebo pohotovost v období svátků. ŠMP spolupracuje v rámci prevence s bývalým metodikem p. Marini M. na rozvíjení prevence v našem zařízení a pomoc při řešení patologie dětí.
Při závažné události vždy vychovatelé informují vedoucího směny, který předává informaci vedoucí vychovatelce a ta řediteli zařízení. Dále je informována sociální pracovnice a dle problému pak metodik prevence nebo zdravotnice. O víkendech je přivolána pohotovost dle rozpisu, mimo víkendy, svátky a prázdniny, pak vedení DD.
V případě potřeby může být svolána tzv. **výchovná komise** na podnět jakéhokoli výchovného pracovníka v dětském domově.
Možnosti a limity pedagogického sboru – všichni pedagogičtí pracovníci by měli mít základní teoretické znalosti z oblasti speciální pedagogiky, jelikož mají vystudovaný kurz speciální pedagogiky v rámci CŽV (2 výchovní pracovníci si vzdělání doplňují).
Další vzdělání pedagogických pracovníků v souvislosti s prevencí rizikového chování:

- Ředitel, PhDr. PaeDr. Mgr. Bc. Moravec MSc. – rigorózní zkouška ze speciální pedagogiky, rigorózní zkouška z učitelství, státní závěrečná zkouška z psychologie, pedagogiky a etopedie, státní závěrečná zkouška z jednooborové psychologie
- zástupkyně ředitele, vedoucí vychovatelka, Bc. Müllerová – státní závěrečná zkouška ze speciální pedagogiky, etopedie a psychopedie
- ŠMP, vychovatel, speciální pedagog, PhDr. PaedDr. Mgr. Varga, Ed. D., MBA – rigorózní zkouška – sociální práce, rigorózní zkouška z učitelství, státní závěrečná

zkouška ze speciální pedagogiky (etopedie, psychopedie v rámci Mgr. studia a pedagogiky volného času v rámci Bc. studia), specializační studium pro školní metodiky prevence, MBA program v pomáhajících profesích, Ed. D. – doktor – manažer v oblasti vzdělávání

- Vychovatel, Bc. Aleš Hofman – sociální pedagog – státní závěrečná zkouška z psychologie, pedagogiky, sociální pedagogiky a práva
- sociální pracovnice, Věra Franková, DiS. – absolutorium sociální práce
- vychovatelka, Veronika Marini, DiS. – absolutorium sociální práce
- vychovatelka, Lucie Hriczová, DiS. – absolutorium z předškolní a mimoškolní pedagogiky

Preventivní činnost ostatními pedagogickými pracovníky – v rámci MPP bude každé 2 měsíce tematický blok k prevenci rizikového chování, který výchovní pracovníci proberou s dětmi na svých skupinách a provedou o tom zápis např. proškolení v oblasti „Partnerství, vztahů, lásky a sexuální výchově“dle možnosti jednotlivých skupin, tedy složení dětí jejich mentální úrovně apod. Vychovatel vždy zápis z tohoto školení předá ŠMP. Vychovatelé budou při jakémkoli podezření na závadové chování svých svěřenců informovat ŠMP.

1.1 Popis specifik a charakter zařízení a klientů

Dětský domov Lipová u Šluknova (dále jen DD), je nejsevernějším dětským domovem v České republice. Leží ve Šluknovském výběžku v Ústeckém kraji a okrese Děčín.

Dětský domov je umístěn v centru klidné příhraniční (hranice ze SRN) obce Lipová. Jedná se o komplex tří budov. Jde o hlavní budovu, kde sídlí pět rodinných skupin, a dva rodinné domky, kde sídlí další dvě skupiny, z čehož první z domků je cvičným bytem, pro který platí odlišný režim než pro klienty ostatních skupin. Dětský domov je samostatným zařízením, které je příspěvkovou organizací. Zřizovatelem dětského domova je Ústecký kraj. Statutárním orgánem je ředitel domova PhDr. PaedDr. Mgr. Bc. Leoš Moravec, MSc., EdD.

Posláním dětského domova v Lipové je se snažit se poskytnout svým klientům (dětem) klidné a spokojené dětství, jako by tomu bylo v běžně fungující rodině.

Cílem je připravit klienty do budoucího nelehkého samostatného života.

Kapacita tohoto zařízení je určena pro padesát šest klientů se sociálním znevýhodněním a případně dalšími handicapy, které mohou stěžovat jejich start do života.

1.1.1 Riziková místa a faktory

Tuto oblast je možné dělit na nástrahy v zařízení (riziková místa v budovách a v areálu zařízení) a mimo zařízení (cesta do školy, trávení nárokových vycházek apod.)

a) Riziková místa v areálu DD

Týká se jak skupin, tak i společných prostor v domově. Na skupinách jsou to samozřejmě pokoje klientů, koupelny, či úklidové kumbály. Ze společných prostor pak chodby, tělocvična (chodbička v tělocvičně), zahradní areál a hřiště. Je důležité si všímat sebemenších náznaků jakýchkoli rizikových projevů, či signály, které by mohly na tyto projevy upozorňovat.

b) Dojíždění, vycházky a možné nástrahy

Jak již bylo zmíněno, DD je sice umístěn ve vesnici Lipová, tudíž by bylo možné konstatovat, že není v rámci prevence co řešit, ale také bylo zdůrazněno, že se jedná o lokalitu Šluknovského výběžku. Tato oblast je známá problematikou kriminality a sociálního vyčlenění, tudíž zde hrozí i kontakt našich klientů s osobami páchající trestnou činnost, nebo s mládeží v ohrožení sociální patologií. Problém je v tom, že DD je běžným dětským domovem rodinného typu a tudíž klienti tohoto zařízení v rámci integrace (což považujeme za pozitivní) cestují do škol a to ať již základního školství (ZŠ Velký Šenov,

ZŠ Šluknov a Základní škola speciální a praktická Šluknov) či do středních škol a odborných učilišť po šluknovském výběžku (Rumburk, Varnsdorf, Šluknov), kde se tedy s problematickou mládeží mohou setkávat a mnohdy tuto přízeň i vzhledem k podmínkám, za kterých jsou v ústavní výchově, sami vyhledávají. Problém však není jen v dojíždění do škol, ale i během běžných vycházek, kde děti kromě Lipové dojíždějí do okolních měst, tedy do Velkého Šenova, Šluknova a Varnsdorfu apod., kde pochopitelně hrozí různá rizika dětem. Před vycházkami jsou děti poučeni o tom, jak by se měly chovat na vycházkách, která místa jsou riziková a raději se jim vyhnout, aby nezpůsobily sobě, ale i druhým zbytečné problémy, či starosti. Je důležité v tomto směru s dětmi a doptávat se, aby měli výchovní pracovníci přehled o pohybu dětí během vycházek. Vychovatelé také zváží z bezpečnostního hlediska, zda je vhodné udělit vycházku (individualita dítěte, kam dítěti udělí vycházku, zda se nejedná o rizikovou oblast, vycházka ve večerních hodinách po setmění, zda má dítě mobilní telefon pro případnou komunikaci apod.).

1.1.2 Materiálně technické vybavení k prevenci a volnočasovým aktivitám

V dětském domově je k besedám, workshopům, projekci videozáznamů, a to i v rámci prevence určena především multimediální místnost, která má kapacitu cca 40 míst. Je zde k dispozici internetové připojení, dataprojektor, TV a DVD. Tato místnost slouží k prevenci pro klienty DD, ale i k doškolování pedagogických pracovníků v této oblasti. V rámci volnočasových aktivit je využívána k volnočasový aktivitám a relaxaci dětí – jóga, přednášky, sledování pučných, ale i odpočinkových filmů. Dalšími volnočasovými aktivitami jsou právě – sportovní aktivity, které jsou provozovány v tělocvičně, nebo na hřišti DD, či na hřišti SK pozn, kde je rovněž i multifunkční hřiště (kopaná, florbal, stolní tenis, atletika, basketbal a.j.), nebo taneční a dramatické činnosti (tělocvična, skupiny). K vyplnění volného času, a tedy i prevenci slouží především plán jednotlivých skupin, který je rozdělen do několika bloků, kterými jsou např. „Výchova ke zdravému životnímu stylu“, „Člověk a svět práce“, „Jazyk a jazyková komunikace“, „Umění a kultura“ a.j.,
Rovněž máme také dostatek literárních pramenů, které jsou kdykoli k dispozici pro získání větších informací k dané problematice. Tato literatura je v některých případech k dispozici i v elektronické podobě. Také je možné využít i veřejně dostupných videozáznamů jako je např. „seznam se bezpečně“. Dalším technickým vybavením, které je spíše již intervencí, než prevencí je alkoholtester a zásoba testů na přítomnost návykových látek.

1.1.3 Počet dětí DD

Kapacita zařízení DD je 56 klientů.

1.2 Vnitřní informační zdroje

Seznam literatury k prevenci a literatury související:

ADIKTOLOGIE (odborný časopis). 2001. Tišnov. ISSN 1213 - 3841.
AUGER, Lucien. 1998. *Strach, obavy a jejich překonávání.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 231 - 9.
BÁRTOVÁ, Jana. 1996. *Prevence není nikdy dost.* 1. vyd. Praha.Sportpropag.
BENDL, Stanislav. *Jak předcházet kázni.* 1. vyd. Praha: ISV. ISBN 80 - 86642 - 14 - 13.
ČERMÁK, Ivo. 1999. *Lidská agrese.* 1. vyd. Žďár nad Sázavou: Fakta. ISBN 80 - 902614 -1 - 8.
ČOČKA, Otto. 1996. *Přehled psychologie.* Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80 - 210 - 0904 - 7.
DAY. David. 1994. *Kde se to v nás bere.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 85282 - 84 - 4.

DONÁT, Josef. DONÁTOVÁ, Nora. 1996. *Důvěrně a otevřeně.* 1. vyd. Praha: Fortuna. ISBN 80 - 7168 - 371 - X-
GOLDMANOVÁ, Jane. 1995. *Jak si nenechat ublížit.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 -413 - 3.
HAJNÝ, Martin. 2001. *O rodičích, dětech a drogách.* 1. vyd. Praha: Grada. ISBN 80-247-0135-9.
CHAMBER, Ross. 1995. *Nechte mě být.* Praha: Návrat domů. ISBN 80 - 854 95 - 86 - 4.
JAHRESBERICHT 2008. 2008.*Stand der Drogenproblematik in Europa.* Luxemburg: Amt für amtliche Veröffentlichungen der Europäischen Gemeinschaften. ISBN 978–92-9168–320-8.
JOEYEUX, Henri. 1994. *Jsme zamilovaní.* 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 -005 -7.
JOEYEUX, Henri. 1994. *Přichází puberta.* 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 85282 -94 -1.
JOEYEUX, Henri. 1994. *Mami jak přijde na svět dítě.* 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 85282 -95 -X.
KOLÁŘ, Michal.. 2001. *Bolest šikanování*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-513-X.
KOLEKTIV AUTORŮ. 2008. *MINIMALIZACE ŠIKANY - Nadace O2.* 1.vyd. Liberec: Irbis.
KOLEKTIV AUTORŮ. 2007. *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém.* Praha: IREAS. ISBN 978 - 80 - 86684 - 47 - 5.
LANIADA, Nessia. 2004. *Máte neklidné dítě.* Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 868 -6.
LENCZ, Ladislav, KŘÍŽOVÁ, Olga. 2000. *Etická výchova 1.* 1. vyd. Praha: Luxpress. ISBN 80 -7130 - 091 - 8.
LENCZ, Ladislav a Kolektiv. 2005. *Etická výchova 2.* 1. vyd. Praha: Luxpress. ISBN 80 - 7130 - 116 - 7.
LENCZ, Ladislav, IVANOVÁ, Eva. 2003. *Etická výchova 3.* 1. vyd. Praha: Luxpress. ISBN 80 - 7130 - 107 - 8.
MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. *Primární prevence rizikového chování ve školství.* 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-392-1.
MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. *Výkladový slovník základních pojmů školské prevence rizikového chování.* 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-393-8.
MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. *Programy a intervence školské prevence rizikového chování v praxi.* 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-394-5.
MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2015. *Kvalita a efektivita v prevenci rizikového chování dětí a dospívajících..* 2. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7422-395-2.
MATOUŠEK, Oldřich, MATULOVÁ, Andrea, KOPOLDOVÁ, Bedřiška, CHALUPOVÁ, Jana, HALÍK, Tomáš. 1996. *Práce s rizikovou mládeží.* 1.vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 064 - 2.
NEŠPOR. Karel. 2000. *Návykové chování a závislost: současné poznatky perspektivy léčby.* 1 vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-432-X.
NEŠPOR. Karel. 1995. *Kouření, pití, drogy: Děvčata a kluci spolu mluví o závislostech.* 1 vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-023-5.
NEŠPOR, Karel. 1995. *Návykové látky -Romantické období končí.* 1.vyd. Praha: Sportpropag.
NEŠPOR. Karel, CSÉMY, Ladislav. 1993. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat.* 1 vyd. Praha: Sportpropag.
NEŠPOR, Karel. PROVAZNÍKOVÁ, HANA. 1997. *Slovník prevence problémů působených návykovými látkami.* 2. vyd. Praha: SZÚ.
NEŠPOR, Karel (PŘEKLAD). *Deset kroků jak pomoci svému dítěti.* 1.vyd. Praha: Sportpropag.

NEŠPOR, Karel, CSÉMY, Ladislav, PERICOVÁ, Hana. 1995. *Prevence problémů působených návykovými látkami na školách.* 1.vyd. Praha Besip.
PARRY, Jean, GARRINGTON, Gillian. 1997. *Čelíme šikanování.* 1.vyd. Praha: IPPP.
POLANECKÝ, Vladimír. *Drogy poznej svého nepřítele.* 1.vyd. Praha: Medea Kultur.
PRÁŠKO, Ján. 2009. *Poruchy osobnosti.* 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 978 - 80 - 7367 - 558 - 5.
PRESL, Jan. 1995. *Drogová závislost.* 2. rozšířené vydání. Praha: Maxdorf. ISBN 80-85800-25-X.
ŘÍČAN, Pavel. 1995. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. 2.vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-049-9.
ROGGE, Jan, Uwe. 2004. *Rodiče určují hranice.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 990 - 9.
SONET, Denis. 1995. *Dobrý partnerský vztah.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 040 - 5.
TRAIN, Alain. 2001. *Nejčastější poruchy chování dětí*. 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-503-2.
TRÉIAŬN, Béatricie, 2005. *Překonávání konfliktů v rodině.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80 - 7178 - 935 - 6.
VÁGNEROVÁ, Marie. 2000. *Psychopatologie pro pomáhající profese : variabilita, a patologie lidské psychiky.* 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-496-6.
VEČERKA, Kazimír, HOLAS, Jakub, ŠTĚCHOVÁ, Markéta. 2000. *Problémové děti ve školských výchovných zařízeních.* 1.vyd. Praha: Knok. ISBN 80 - 86535 - 00 - 2.
Využití právních opatření při řešení problémového chování žáků na školách
VÝROČNÍ ZPRÁVA ZA ROK 2008. 2008. *Stav drogové problematiky v Evropě.* 1. vyd. Lucemburk: Evropské monitorovací centrum pro drogy a závislost. ISBN 978–92-9168–320-8.

Literatura v elektronické podobě na CD - R u ŠMP a vedoucí vychovatelky

BAKULOVÁ, Kateřina, KUČIREK, Jiří. 2013. Závislosti u dětí a mládeže. Benepal.
ČERNÁ, Ria. 2008. *O poruchách příjmu potravy pro otce a partnery.* 2. vyd. Praha: Anabell.
ČLOVĚK V TÍSNI A PPP PLZEŇ. 2009. *Kyberšikana a její prevence.* 1. vyd. ISNB 978-80-86961-78-1
DUBEC, Michal. 2007. *Třídnické hodiny.* 1. vyd. Praha: Projekt Odyssea. ISBN 978-80-87145-20-3
JANIKOVÁ, Hana, BEZDÍČEK, Martin. 2013. *Vandalismus, kriminalita, delikvence, prostituce dětí a mládeže.* Benepal.
KASAL, Josef, KASALOVÁ, Renata. 2013. *Extremismus.* Benepal.
KOLEKTIV AUTORŮ. 2006. *Metodika k prevenci dětských úrazů.* 1.vyd. Praha: Dětství bez úrazů.
KOLEKTIV AUTORŮ. 2006. *Prevence dětských úrazů a rizikového chování.* 1.vyd. Praha: Dětství bez úrazů.
KOLEKTIV AUTORŮ. 2013. *Společně proti drogám.* 1. vyd. Karlovy Vary: Polypress.
KOTKOVÁ, Markéta, KOTEK, Pavel. 2013. *Šikana, týrání, zneužívání, zanedbávání, domácí násilí, agresivita dětí a mládeže.* Benepal.
KUCHARSKÁ, Anna a Kolektiv. 2014 *Metodika práce školního speciálního pedagoga.* 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. ISBN 978-80-7481-036-7
KUCHARSKÁ, Anna a Kolektiv. 2012. *Práce s třídním kolektivem.* 1. vyd. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků. ISBN 978-80-87652-70-1.

MIOVSKÝ, Michal. 2012. *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-87258-74-3.
MIOVSKÝ, Michal a kolektiv. 2010. *Primární prevence rizikového chování ve školství.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-87258-47-7.
PAPEŽOVÁ. Hana, HANUSOVÁ. Jana. 2012. *Poruchy příjmu potravy. Příručka pro pomáhající profese.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-87258-98-9.
PELCÁK, STANISLAV, PELCÁKOVÁ, Monika. 2013. *Rizikové chování dětí a mládeže.* Benepal.
PSYCHOSOCIÁLNÍ INTERVENČNÍ TÝM. 2011. *Příručka pro školy: Když se stane neštěstí.*
SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ PEDAGOGICKÝCH PRACOVNÍKŮ. 2013. *Možnosti řešení krizových situací v prostředí základní školy.* 1. vyd. Brno: ZŠ Brno Palackého.
SKÁCELOVÁ, Lenka. 2012. Metodika vedení třídnických hodin. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-7476-006-8
ŠMEJKALOVÁ, Radka. SCHMIDOVÁ, Kateřina. *Třída v pohodě aneb aktivity pro tvorbu dobrých vztahů mezi žáky.* 1. vyd. Praha.
ŠVEC, Jakub. JEŘÁBKOVÁ, Simona. KOLÁŘ, Michal. 2007. *Jak zlepšit vztahy v naší třídě.* 1. vyd. Praha: Projekt Odyssea. ISBN 978-80-87145-27-2.
VLÁŠKOVÁ, Lenka, JOUKL, Miroslav. 2013. *Sekty, netradiční náboženské skupiny.* Benepal.
VOPIČKA, Zdeněk, ČÍHALOVÁ, Jarmila. 2006. *Metodika prevence úrazů dětí - pro první stupeň základní školy.* 1. vyd. Kroměříž: Bezpečná komunita.
Webová stránka DD - www.ddlip.cz
Facebook DD - https://www.facebook.com/pages/D%C4%9Btsk%C3%BD-domov-Lipov%C3%A1/328440663845535?sk=wall&filter=1
Schránka důvěry – umístěna na chodbě vedle informační nástěnky u vedoucí vychovatelky – schránku má na starosti Bc. Soňa Müllerová – frekvence kontroly schránky je každý den kromě soboty a neděle.
časopis DD – čtvrtletník Zkrat
Informační nástěnky ŠMP – přízemí chodba u kuchyně

2 Vnější zdroje

- Pražské centrum primární prevence – Portál primární prevence - http://www.prevence-praha.cz
- Klinika adiktologie 1. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze - http://www.adiktologie.cz
- Sananim o.s. - http://www.odrogach.cz
- Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti - http://www.drogy-info.cz
- Osobnostní a sociální výchova - http://www.odyssea.cz/
- Mentální anorexie, bulimie, psychogenní přejídání – portál s odbornou garancí - http://www.idealni.cz/

2.1 Metodická a odborná pomoc – důležité kontakty

Mgr. Eva Michalinová – Pedagogicko-psychologická poradna ÚK a Zařízení pro DVPP, pracoviště Rumburk, metodička prevence – 412 332 325
Policie České republiky Velký Šenov – 974 811811, 725 063 111
Klinický psycholog Česká Lípa Mgr. Naďa Kravcivová – **487954082**
Psycholog ve zdravotnictví Varnsdorf – Mgr. Věra Zika - **605 330 830**
Dětský psychiatr Děčín MUDr. Pavel Kozlík – **412 512 039**

Etoped DDÚ Liberec Mgr. Randák Karel – **485 341 176**
Adiktologie Varnsdorf - 778506392
Etoped SVP „Šluknovsko“ Jiříkov – Mgr. Lenka Hendrychová - **778 742 765**
Pediatr Rumburk - prim. MUDr. Dalibor Karbula - **412 332 551**
Praktický lékař pro dospělé - MUDr. Štěpánka Kořínková - **607 027 545**
Gynekologická ordinace Velký Šenov - 412 **391 750**
Odborná veřejnost - RNDr. Pavel Pešat PhD., doc. PhDr. et. PaeDr. Ilona Pešatová PhD. - **723639133**
Probační a mediační služba Rumburk Mgr. Michal Barák - **412 333 021, 412 332 664**
KC – Kontaktní poradenské centrum Rumburk – Kontaktní a poradenské centrum WHITE LIGHT. Bc. Vít Jelínek- **412 331 071, 602 195 104**
TEEN CHALENGE - vedoucí střediska Bc. Petr Král **- 777 180 549**
Děčínské doléčovací centrum - PhDr. Jana Skalová - 412 502 128, email: centrum@cssdecin.cz
Linka bezpečí – 116 111 – Sexuální zneužívání
Okresní státní zastupitelství Děčín – státní zástupce – Mgr. Kateřina Pacovská – 412 589 947
Veřejný ochránce práv – 542542888
Kontakty na OSPOD dětí
Bílina 417810913
Česká Lípa 487 881 339
Chomutov 606915240
Děčín - 770170553
Praha 8 222 805 213
Rumburk 725837077
Ústí nad Labem, 417545726
Varnsdorf, 417 545 239
Žatec 415 736 407

2.2 Základní legislativní rámec k prevenci a metodické dokumenty

- **Zákon 267/2025**,. kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
- **Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových**
- **Zákon č. 37/2025 Sb**., Zákon, kterým se mění **zákon č. 109/2002 Sb.,** o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- **Vyhláška 197/2016** kterou se mění vyhláška **72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**
- Metodické doporučení **k primární prevenci rizikového chování** u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT 21291/2010-28
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **k řešení šikanování** ve školách a školských zařízeních MSMT-21149/2016
- Metodický pokyn k **zajištění bezpečnosti ochrany zdraví** dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005
- Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování č. j. MSMT-780/2024-3
- Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově **proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance** Č.j.: 14 423/99-22

- **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027**
- **Vnitřní řád Dětského domova a školní jídelny Lipová**
- **Plán práce Dětského domova a školní jídelny Lipová**
- **Etický kodex Dětského domova a školní jídelny Lipová**
- **RVP Dětského domova a Školní jídelny Lipová**
- **Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče**
- **Metodický postup k testování na přítomnost alkoholových a nealkoholových návykových látek**

2.3 Známky vybraných typů rizikového chování

2.3.1 Šikana

Šikanu lze definovat jako násilně ponižující chování jednotlivce nebo skupiny vůči slabšímu jedinci, který nemůže ze situace uniknout a není schopen se účinně bránit (Vágnerová, 2000).

Známky šikany

Přímé známky šikany:

- Posměch: posměšné poznámky na adresu dítěte, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet. Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je dané dítě konkrétní přezdívkou nebo „legrací“ apod. zranitelné.
- Kritika dítěte, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, případně pohrdavým tónem.
- Příkazy, které dítě dostává od jiných dětí, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim dítě podřizuje.
- Známkou jsou činnosti, jako honění, strkání, šťouchaní, rány, kopání, které třeba nejsou zvlášť silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí a samozřejmě rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout (menší dítě někdy s pláčem).

Nepřímé známky šikany:

- Dítě je o přestávkách často samo, ostatní o ně nejeví zájem, nemá kamarády a dost často vyhledává blízkost učitelů.
- Při týmových sportech bývá dítě voleno do mužstva mezi posledními.
- Má-li dítě promluvit před třídou (skupinou), je nejisté ustrašené.
- Působí smutně až depresivně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Zhoršuje se jeho školní prospěch, někdy náhle.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které dítě nedovede uspokojivě vysvětlit (Říčan 1995).

Je zkrátka nutné si všímat jakýchkoli varovných signálů a nepřehlížet je. I legrácky mohou v duši „terče“ (oběti) způsobit veliké šrámy. Je důležité mít zmapované jednotlivé posty žáků, klientů, svěřenců apod., abychom měli přehled o samotné hierarchii skupiny, a i tím předcházeli vzniku šikany.

2.3.2 Kyberšikana

Cílem kyberšikany je někomu ublížit nebo ho zesměšnit za použití elektronických prostředků. Je to úmyslné, nepřátelské chování, které se obvykle opakuje. Jednotlivec nebo skupina útočníků ubližují takovým způsobem, že se oběť nemůže účinně bránit.

Kyberšikanou lze považovat hanlivé a urážlivé zprávy prostřednictvím SMS, MMS nebo internetu, dále zesměšňující nebo ponižující obrázky či videa posílané e-mailem nebo vyvěšené na webové stránce či webové stránky, blogy s cílem zesměšnit někoho, ale i obtěžování prostřednictvím ICQ, SKYPE apod., nebo zesměšňování prostřednictvím komunitních sítí a zneužití identity oběti rozesíláním různých zpráv jejím jménem (Kolektiv autorů, Minimalizace šikany 2008).

Dítě může být elektronicky šikanované:

Nepřímé známky obětí

- náhle přestane používat počítač
- často mění chování a nálady
- před cestou do školy trpí bolestmi břicha nebo hlavy
- je nervózní nebo nejisté při čtení e-mailů nebo SMS zpráv v mobilu
- nechce/bojí se chodit do školy nebo vůbec mezi lidi
- je rozčilené, expresivní nebo frustrované při odchodu od počítače
- se vyhýbá rozhovoru o tom, co dělá na počítači
- se stane nepřirozeně uzavřené vůči kamarádům nebo rodině chodí „za školu“
- zhorší se jeho prospěch ve škole
- pobývá v blízkosti učitelů
- vystupuje ustrašeně
- má smutnou náladu je apatické, někdy naopak nezvykle agresivní
- ztratilo zájem o učení
- má poruchy soustředění
- vrací se ze školy pozdě
- špatně usíná, má noční můry

Dítě může elektronicky šikanovat:

Nepřímé ukazatele agresorů:

- rychle vypíná monitor nebo zavírá programy v počítači,
- když se přiblížíte
- tráví u počítače dlouhé hodiny v noci
- je rozčílené, pokud nemůže nečekaně použít počítač
- se přehnaně u počítače směje
- se vyhýbá hovorům o tom, co na počítači vlastně dělá
- používá několik online účtů nebo adres, které ani nejsou jeho
- pokud se nesvěří samo (což je výjimečné), měl by se rodič ptát (na vztahy ve třídě, kamarády)
- ve škole (v PC učebně) mohou být podezřelé smějící se hloučky žáků kolem počítače

Přímé ukazatele (chování okolí vůči dítěti)

- úmyslné ponižování
- hrubé žertování a zesměšňování
- nadávky
- neustálé kritizování a zpochybňování
- poškozování a krádeže osobních věcí
- poškozování oděvu
- výsměch
- pohrdání
- omezování svobody
- bití, kopání, jiné tělesné (Člověk v tísni a statutární město Plzeň, 2009).

Z uvedeného je tedy patrné, že je nutné si všímat i maličkostí vzhledem k tomu, že kyberšikana je svou anonymitou nebezpečná a hůře rozpoznatelná oproti běžnému šikanování, které je samo o sobě také těžko odhalitelné.

2.3.3 Závislostní chování ve vztahu k návykovým látkám

Závislost (návyk) představuje životní styl zaměřený na drogu. Závislost se může vytvořit jak na úrovní biologické, tak na úrovni psychické. Závislost se projevuje příznaky, které musí přetrvávat po určitou dobu 12 měsíců (Vágnerová, 2000).

Společné známky zneužívání alkoholu a drog

Hajný (2001) uvádí následující varovná znamení:

- Náhlá změna nálad, netypické reakce na určité situace – některé dítě se začne stranit ostatních, jiné se stane hvězdou společnosti. Některé se začne hádat, jiné začne být hodné. Jak zvýšená podrážděnost, tak i nápadný klid a pasivita patří k typickým projevům užívání drog.
- Zhoršování ve škole – to může zahrnovat zhoršování známek ve škole, absence ve škole, zanedbávání úkolů. Stejně tak může dojít k tomu, že přestane chodit do kroužků či sportovních oddílů. Snadno se vzdává při sebemenších překážkách.
- Změna přátel a známých – výrazná změna blízkých lidí kolem dítěte vždy naznačuje nějakou změnu. Pokud se jedná o starší děti, o lidi, které vám nechce dítě představit, je vždy dobré zvýšit svou pozornost a péči.
- Výrazná změna v oblékání a stylu hudby – není snadné se orientovat, se kterým stylem je více spojeno užívání drog. Rodičům mohou poradit známí, jiní mladí a někdy i dítě samo. Prudké změny sice k dospívání patří, ale vždy stojí za to si v takové době dítěte více všímat a komunikovat s ním. To však není možné, pokud zůstanete jen u kritického tónu.
- Skrývání a zakrývání – tmavé brýle mohou zakrývat červené oči po kouření marihuany nebo zúžené zornice po heroinu. Dlouhé rukávy dobře skryjí vpichy. Plandavé oblečení ztrátu váhy. Dospívající vyžaduje obvykle zaručené soukromí pro své osobní věci. Nadměrné skrývání, zamykání a podrážděnost při vstupu do pokoje mohou naznačovat více než jen běžnou potřebu soukromí.
- Častá vyčerpanost, únava a spavost – spíše, než o skutečné vyčerpání organismu jde o souhrn dílčích příznaků spojených s užíváním. Tělesná pasivita u heroinistů patří k celkovému obrazu i jejich životního stylu (rozhýbat je může až shánění peněz na heroin nebo hledání dealera). Spavost je také průvodním znakem, užívání – zvláště v době nejsilnějších účinků uživateli padají víčka a vypadá, že každou chvíli usne.
- Lži a předstírání – velký výskyt lhaní nebo lži dětí, které dříve nelhaly, mohou svědčit o tom, že potřebují svůj životní styl, pohyb přes den, známé či důvod utrácení peněz skrýt. Záleží samozřejmě na dosavadním vývoji dítěte v této oblasti a celkovém prostředí rodiny. Nicméně lhaní a předstírání je jedním z typických příznaků narušení osobnosti závislého. Důvody jsou prosté: zajistit možnost pokračovat v užívání drog nebo pití a předpokladem pro to je zpochybnění některých morálních hodnot.
- Překvapivě rychle nastupující sexuální aktivita – u předtím uzavřených či stydlivých mladých lidí může rychlý nástup sexuální aktivity vypovídat o tom, že k potlačení rozpaků a povzbuzení užívají více alkohol a drogy.
- Izolace od rodiny – dospívající se učí být sám a potřebuje si vytvořit hranici mezi sebou a zbytkem rodiny. Když tato samota dlouhodobě přetrvává a blokuje přirozenou komunikaci s ostatními, může jít o výsledek nadměrného zapojení dítěte do jiného světa – tudíž světa drog. Taková izolace se překonává jen pomalu a vyžaduje ze strany rodičů citlivost a značnou vynalézavost.

Dále uvádíme další varovné známky dle **Nešpora a Csémy (1993)**

- Ubývání alkoholu a prášků v domácnosti, ztráty peněz a cennějších předmětů.
- Změna přátel a kamarádů. Tendence těchto kamarádů se rodičům vyhýbat. Zvlášť rizikoví mohou být starší děti a dospívající, kteří mají už a dospívající, kteří mají už s drogou i alkoholem zkušenosti.
- Blízcí přátelé, kteří užívají alkohol nebo drogy – velmi nebezpečné.
- Zhoršení vzhledu a péče o zevnějšek.
- Náhlé zhoršení školního prospěchu, ztráta zájmu o učení.
- Podrážděnost, přecitlivělost, tendence, vyhýbat se rodičům a v konfliktech odcházet z domova. Kolísání nálad je v dospívání běžné, ale alkohol a drogy je mohou ještě zesílit.
- Ztráta zájmu o hodnoty, myšlenky, zájmy o lidi, které dítě dříve považovalo za důležité.
- Tajnůstkářství, tajemné telefonní hovory, volající, kteří zavěšují, když zdvihnete telefon. Lhaní, rozporná tvrzení, rozpačivost.
- Problémy s úřady a se zákonem. Drobné krádeže v samoobsluze, výtržnictví, rvačky.
- Vaši pozornost by měly zaujmout i dražší předměty, které si dítě nebo dospívající nemohl koupit ze svého kapesného. Může tvrdit, že je má zapůjčené od někoho ze svých známých, mohou ale pocházet i z krádeží nebo z obchodování s drogami.

Z uvedeného je patrné, že signály upozorňující na zneužívání návykových látek jsou různé a navzájem se propojují. Patří sem např. změna přátel a tím pádem ztráta starých kamarádů. Varovné je, i když jedinec přestane náhle pečovat o svůj zevnějšek. Má časté změny nálad a přestane se zajímat o dříve oblíbené činnosti a zájmy. V domácnosti se také začnou ztrácet peníze, cennosti nebo návykové látky (alkohol, léky) a. j.

2.3.4 Závislostní chování ve vztahu k počítačům, internetu, mobilům...

Psychiatr **N. Schapira in Nešpor (2000)** řadí patologický vztah k počítačům mezi návykové a impulzivní poruchy (tedy do stejné skupiny jako patologické hráčství, kleptomanie, nebo patologické nakupování). Upozorňuje však na okolnost, že ve skupině osob, které sledoval, byl zjištěn vysoký výskyt jiných duševních problémů. Jednalo se zejména o bipolární afektivní poruchu, úzkostnou poruchu (např. sociální fobii), bulimii, nebo jinou poruchu příjmu potravy, patologické nakupování, sklon k nezvládanému hněvu a zneužívání alkoholu, nebo jiných návykových látek

Přehled rizik

- Nadměrné věnování se počítači jako pracovnímu nástroji a prostředku – může souviset s workaholismem.
- Počítačové hry – zanedbávání školy, zaostávání v sociálních dovednostech, rizika pro zdravý vývoj pohybového systému, prvek násilí a riskování v mnoha počítačových hrách.
- Internet jako prostředek k hazardní hře – zde je jasný přechod k patologickému hráčství a souvisejícím problémům.
- Internet a pornografie – právě pornografické stránky patří na internetu k nejnavštěvovanějším – zdánlivá anonymita
- Nadměrná časově náročná účast na internetových diskusních skupinách (chat) – zanedbávání reálných vztahů (Nešpor, 2000).

Je nutné si uvědomit, že závislost na počítačích, tabletech, mobilních telefonech apod. je fenoménem dnešní doby. Nemůžeme tyto vymoženosti moderní doby dětem brát, ale měli bychom jim ukázat i jinou cestu zábavy.

2.3.5 Poruchy příjmu potravy

Poruchy příjmu potravy jsou závažná psychická onemocnění, jsou léčitelné, ale **čím dříve člověk léčbu vyhledá, tím větší má na uzdravení šanci**.

Nejčastěji se objevují během dospívání a rané dospělosti, ale můžou se rozvinout i v pozdějším věku nebo naopak v dětství.

Tyto duševní poruchy jsou často spojené s depresí, úzkostí, sebepoškozováním a sociální izolací. Snižují kvalitu života postižených, jejich rodin i okolí, a vedou k obrovským výdajům na zdravotní péči. U žen ve věku 15-25 let, patří toto onemocnění mezi 4 nejčastější příčiny nemocnosti, trvalého postižení nebo dokonce smrti. Nedostatek informací, stud a strach ze stigmatizace brání ve vyhledání pomoci a výrazně snižuje šance na uzdravení, zvyšuje riziko chronického průběhu s opakovanou potřebou akutních ošetření. Vzdělání, prevence, včasná detekce a včasná intervence jsou pro minimalizaci škod působených PPP zásadní (Pražské centrum primární prevence, 2015).

Známky „Poruch příjmu potravy Anorexie“:

- Především ve hrách a tělesné výchově zaznamená, že dítě ztrácí váhu
- nebo naopak jeho váha nápadně kolísá, nebo nápadně narůstá.
- U mladších dětí (před pubertou) může pozorovat, že dítě neroste stejně
- jako ostatní vrstevníci, že růst je narušen.
- Dítě dříve sociálně aktivní se začíná stranit ostatních, je posmutnělé
- nebo labilní a podrážděné (Papežová, Hanusová, 2012).
- Zpočátku omezuje příjem některých potravin (sladkosti, smažená jídla, slazené nápoje,…), Nahrazuje normální výrobky za light produkty, upravuje svoji životosprávu, více dbá na to, co a jak jí,
- snaží se pravidelně cvičit. **V této fázi se vůbec nemusí o mentální anorexii jednat, pravidla tak ale tato nemoc začíná.**
- V počáteční fázi se dívka či žena většinou cítí velmi dobře, má hodně energie, lidé v jejím okolí ji chválí za snížení váhy a upravení životního stylu, dívce či ženě se daří ve škole, v práci, v kolektivu je oblíbená a vyhledávaná.
- Postupem času se však nemocná začne vyhýbat společnému jídlu s výmluvami typu „už jsem jedla, nemám teď hlad, vezmu si něco potom, tohle já nejím, tohle mi nechutná,.“

Někdy např.

- celý den nejí, ale aby zbytečně nevzbuzovala podezření, že se něco děje, tak jejím jediným jídlem je nějaká lehká večeře
- Kontrola hmotnosti a příjmu potravy nabývá na významu a zabírá více času než v počátku. Reakce okolí už nejsou obdivné, ale spíše plné obav a starostí o zdraví nemocné.
- Pokud je dívka či žena nucena k jídlu, obvykle dává najevo svou averzi, snaží se jídlu vyhnout, vyhodit ho, schovat, vymýšlí si.
- Musí-li jíst, jídlo si krájí na malé kousky, případně jí pouze malou lžičkou a z malého talíře, čas strávený u jídla je mnohem delší než je obvyklé, při tom vyhledává i jinou činnost, jen aby se na jídlo nemusela tolik soustředit (jí u televize, počítače, při čtení časopisů, u učení...).
- Mentální anorexie se navenek projevuje také změnou nálad nemocné. Bývá vztahovačná,
- náladová, přecitlivělá, výbušná, protivná sobě i svému okolí, někdy nekomunikativní a uzavřená do svého světa.
- Otázky směřující k jejímu jídlu či k její vyhublosti odmítá a existenci nemoci popírá.
- Uzavřením se do sebe ztrácí zájem o vše kolem sebe – o přátele, koníčky, zábavu, její svět se zužuje na kontrolu hmotnosti a příjmu potravy (Černá, 2008)

Známky „Poruchy příjmu potravy Bulimie“

- Zpočátku je velmi těžké tato onemocnění u nemocné rozpoznat. Ta se za nemoc většinou stydí a velmi dobře ji maskuje.
- Přesto se ale dají vysledovat určité příznaky, kterými jsou: rychlé změny tělesné hmotnosti (dívka či žena může během několika týdnů přibrat až 10 kg a následně je opět rychle zhubnout),
- zkonzumování velkého množství potravin během jednoho jídla,
- pravidelně se opakující odchody na toaletu či do ústraní po jídle (to platí i pro stravování v restauraci či společné stravování doma),
- Somatické známky – otoky v obličeji a v oblasti krku, časté „nevysvětlitelné“ nevolnosti, poranění na hřbetu ruky způsobené vyvoláváním zvracení, zápach z úst, zkažené zuby, problémy s pletí,
- dále také vyhýbání se společenským akcím mimo známé prostředí (ze strachu, že by dívka či žena neměla příležitost se vyzvracet).
- Nemocná také často skrývá rychlé změny tělesné hmotnosti a „nafouklé břicho“za volné oblečení,
- vyhýbá se situacím, ve kterých by se musela vysvléknout (bazén, sauna, v intimním
- vztahu s partnerem atd.).
- Mentální bulimie se navenek projeví také kolísáním nálad, vztahovačností, přecitlivělostí,
- černobílým viděním světa (buď vše, nebo nic, což je analogické i k příjmu potravy – buď úplné hladovění
- či naopak záchvat přejedení s následným zvracením jako prostředkem kontroly hmotnosti) (Černá, 2008).

Z uvedeného je patrné, že nesmíme přehlížet žádné momenty, jelikož u PPP nejde pouze o somatické, ale i psychické postižení, se kterým je nutné systematicky pracovat. Jedinec bude odmítat, že by situaci neměl pod kontrolou stejně jako je tomu u závislostí.

2.3.6 Útěky, záškoláctví a toulky

V případě útěků, toulání a záškoláctví se již jedná o relativně závažnější formu poruchy chování. V případě opakování ji můžeme považovat za asocialitu. Obecným znakem je tendence odněkud utíkat, **útěk lze interpretovat jako jednu z variant obrany vůči situaci, která je pro jedince zátěžová.** V případě útěku z domova se stává signálem toho, že se v rodině vyskytují negativní jevy, že rodina sama o sobě může být faktorem vedoucím ke vzniku poruchového chování. V případě **záškoláctví může být (ale někdy i u útěků) jedinec ovlivňován i prostředím školy, některým negativním jevem (šikana, či školní neúspěšnost). Jedinec volí tuto formu obrany v situaci, kdy není schopen situaci zvládnout přijatelnějším způsobem (lež již nestačí). Toulání bývá často spojeno s negativním vlivem part a skupin s dalšími jinými asociálními i antisociálními poruchami chování** (Fischer, Škoda, 2008).

V případě dětí z dětského domova je nutné si uvědomit, že dost často tito jedinci touží po své rodině, stýská se jim po přirozeném prostředí, na který byli zvyklí a dost těžko se jim zvyká na řád a pevný režim školského ústavního zařízení, tedy DD. Je nutné dětem naslouchat, jelikož se stává, že útěky děti plánují a svěřují se svým kamarádům. Opět je nutné posuzovat, z jakého důvodu děti nenavštěvují školy, či utíkají – opět může souviset s již zmiňovaným problémem šikanování. Dalším problémem záškoláctví může být i problém s kantorem, který může být v očích dítěte „zasedlý“, což může být i pravda a je nutné tento problém řešit.

2.3.7 Lhaní

Lhaní je ve skutečnosti způsob obranného mechanismu jedná se o únik z momentální pro jedince nepříjemné situace. Ten ji nedokáže aktuálně řešit jiným způsobem. Pro pravou lež je charakteristický úmysl a vědomí nepravdivosti. **Abychom mohli lhaní označit za poruchu, je důležitá frekvence a účel, který jedince ke lhaní vede.** Důležitá je tedy motivace, a dále rovněž její **důsledky. Ty mají význam z hlediska posouzení závažnosti lži,** toho, zda ji lze kvalifikovat jako chování disociální (jedinec škodí sám sobě), asociální) pomluva, škodí druhému, nebo až antisociální (způsobí druhému značnou újmu či škodu). Lež v případě poruchy nelze ve školním prostředí opomíjet, může být významným signálem možného dalšího negativního vývoje jedince (Fischer, Škoda 2008).

Lhaní je problém celospolečenský, jelikož už ten, kde řekne, že nikdy nezalhal, se právě lži dopouští. Je nutné odlišovat, proč dotyčný lež použil, co ho ke lhaní vedlo. Dost často se děti (i dospělí) dopouštějí lži jen právě proto, aby neublížili druhému – lze ji považovat za tzv. milosrdnou lež, kterou dost často používají lékaři. Také dost často využívaná právě u dětí a u dětí v dětských domovech (dále jen v DD) je lež bájná. Tyto děti nezažily v životě nic hezkého, proto, když mají vyprávět o rodinných poměrech, tak si dost často vymýšlejí. Klienti dost často lžou jen proto, že za svůj čin očekávají trest (výchovné opatření) – například něco neúmyslně zničí, dostanou špatnou známku apod. Máme ještě řadu dalších příkladů, ale raději přejděme k samotné prevenci, aby se lež nestala již zmíněnou poruchou.

2.3.8 Krádeže

Krádeže lze vymezit jako porušení normy respektu k vlastnictví jiné osoby, omezení práv druhého člověka, či společnosti. Z hlediska poruchy chování a její společenské závažnosti je důležitá záměrnost tohoto jednání a důvody (motivace), které jedince ke krádeži vedly. Jedinec může krást z různých důvodů. Nejčastěji se jedná o:

- Primárně naučné chování v rodině, kde je považováno za normální, a dokonce zpevňováno prostřednictvím odměn.
- Důvodem může být seberealizace, kdy se chce jedinec stát členem sociální skupiny (party), či v ní dokonce zaujímat určité postavení. Zde lze často nalézt souvislost s psychickou deprivací v rodině, kdy jedinec nachází blízké v partě.
- Dalším důvodem může být otázka zneužívání jedince (CAN) ze strany dospělých, kdy je využíván k uspokojení potřeby dospělého.
- Krást může jedinec i z důvodu nižší úrovně rozumových schopností a snadné ovlivnitelnosti.

Velmi častým důvodem je krádež jako sekundární problém v důsledku zneužívání závislost na psychoaktivních látkách, kdy si jedinec není schopen obstarat finanční prostředky jiným způsobem (Fischer, Škoda, 2008).

Co se týká ústavní výchovy, tak dost často jde o problém popsaný v prvním bodě, kdy se viník dost často diví, že jemu tento fakt vytýkán. Brání se tím, „Doma by mi řekli, jak jsem šikovný (á), a Vy mi za to nadáváte. Další bod je velmi častý – nové dítě se chce začlenit a tento způsob považuje za nejlepší. Dost často se stává, že děti kradou i proto, že něco chtějí – buď, vědí, že to nemohou mít (finančně nákladná věc, za kapesné by si to nemohly koupit – cigarety) anebo pro již zmíněný kredit ve skupině kamarádů. I mezi dětmi v DD jsou manipulátoři, kteří pro sebe nechají krást – nikdo z nich si neuvědomuje, že jde o formu šikany – většinou jde o využívání slabších, či rozumově méně vyspělých dětí.

2.3.9 Vandalismus

Vandalismus se projevuje ničením majetku nebo jeho poškozováním. Jedná se o významné útoky na věci, které mají za následek jejich úplné zničení nebo významné poškození. Jedná se o sociálně patologický jev, charakterizovaný logicky nezdůvodnitelným ničením různých věcných hodnot, obvykle jen pro radost z ničení (Existuje řada členění, nejčastěji se dělí vandalismus na:

- hrabivý (rozbíjení automatů, kdy cílem je získat finance)
- taktický (ničení zařízení – upoutání pozornosti)
- ideologický (nápisy proti vládě, hesla apod.)
- mstivý (ničení majetku – odplata za něco)
- hravý (rozbíjení pouličních lamp, oken, zrcátek u auta – sázka mezi vrstevníky)
- zlostný (ničení drahých aut – výraz zloby, nenávisti, závisti (Janiková, Bezdíček, 2013).

U jakéhokoli poškození a poničení majetku bychom měli být obezřetní, zda jde o ojedinělý čin nebo zda se situace opakuje. Je důležité zjistit motiv daného problému. Zda jedinec tu či onu věc dělal z nudy, nebo k tomu měl jiné pohnutky.

2.3.10 Extremismus

V obecném pojetí jde o **výrazné odchýlení se od obecně uznávaných a v aktuální době přijímaných norem.** V rovině sociologické lze extremismus vymezit jako **souhrn určitých sociálně patologických jevů vytvářených** více či méně **organizovanými skupinami osob** a příznivci těchto skupin s dominujícím odmítáním základních hodnot, norem a způsobů chování platných v aktuální společnosti. V politice je takto označován krajně r**adikální nebo výstřední postoj**.

Policie naopak **definuje extremismus** jako **„verbální, grafické, fyzické a jiné aktivity spojené zpravidla s vyhraněným ideologickým nebo jiným kontextem, které vyvíjejí jednotlivci nebo skupiny osob s názory výrazně vybočujícími** z všeobecně uznávaných společenských norem, **se zřetelnými prvky netolerance, zejména rasové, národnostní, náboženské nebo jiné obdobné nesnášenlivosti** a které útočí proti demokratickým principům, společenskému uspořádání, životu, zdraví, majetku nebo veřejnému pořádku“. Někdy je také označován jako ultrapravicový nebo ultralevicový postoj. Extremismus obvykle neumí reálně hodnotit politickou situaci, jeho stoupenci nesouhlasí s kompromisy, radikalizuje řešení vztahu občan – stát. Lidé, kteří vyznávají a prosazují extremistické názory a postoje, mají tendence vytvářet jednotnou platformu uskutečňování svých zájmů – hnutí (Kasal, Kasalová, 2013).

Vzhledem ke složení dětí v dětském domově je nutné sledovat, zda dětem není ohledně jejich menšinové příslušnosti v populaci z různých důvodů ubližováno. Nepřehlížejme, když si děti nadávají mezi sebou a nadávají si v rasistickém podtextu „gádžo“, „černá hubo“ apod.

2.3.11 Rizikové sexuální chování

U dětí a dospívajících je možno rizikovost zpozorovat u nevhodných sexuálních projevů. Je potřeba je rozlišit od projevů normální sexuální zvídavosti, experimentace s vlastním tělem i tělem druhých dětí.

Za rizikové sexuální chování pokládáme předčasný začátek pohlavního života, vysokou frekvenci pohlavních styků. V širším slova smyslu se k němu řadí i další ovlivňující faktory, například asociální chování, agresivita, užívání alkoholu a drog. Rovněž lze konstatovat, že atypickým sexuální vývojem, u chlapců se zvyšuje fyzická agrese

a u dívek spíš sebepoškozování (varující je triáda symptomů: noční pomočování i po dvanáctém roce života, krutost ke zvířatům a žhářství).
Projevy sexuální deviace je třeba podchytit včas a také dítěti včas poskytnout adekvátní pomoc, díky tomu se může předejít spáchání trestného činu, který ničí životy všech lidí v jeho dosahu (Jonášová, 2012).

Je tedy důležité rozlišovat normální sexuální zvídavost, experimentování s vlastním tělem i tělem druhých dětí oproti nevhodným projevům v sexuálním chování. To neznamená, že by předčasný začátek sexuálního života byl z hlediska výchovy v pořádku

.

3 Zmapování situace a stanovení cílů MPP

3.1 Monitoring pro stanovení cílů

Aktuálně je velmi důležité řešení situace a individualit dětí, kdy je nutné se v tomto směru zaměřit více na rizikovost útěků, kterých bylo nutné v předešlém roce velmi intenzivně řešit. Je nutné dětem vysvětlovat rizika útěků a toulání, jaké nástrahy jim během utíkání hrozí, hovořit s nimi a komunikovat o problémech, které je trápí a hledat společnou cestu v rámci pozitivní motivace, a to jak s dětmi, tak s kolegy, aby se utíkání dětí, co možná nejvíce eliminovalo. Dále je potřeba s dětmi komunikovat o rizikovosti návykových látek a jejich důsledcích – jaká jim hrozí rizika v oblasti zdraví. Dalším problémem, na který bude nutné se v novém školním roce zaměřit jsou také drobné krádeže – vysvětlování, že každé dítě má své kapesné, má zároveň i dostatek jiných požitků, které mají k dispozici, tudíž není důvod, aby si děti přivlastňovaly, co jim nepatří Dále je potřeba otevřeně s kolegy, ale i dětmi hovořit o způsobech, co nejefektivnějšímu zamezení jednotlivých rizik. V tomto ohledu, ale brát v potaz individualitu dětí, jelikož každý jedinec je osobnost a na každého člověka, tím pádem platí jiný způsob řešení dané situace. Kromě zmíněných rizik, které byly nejčastěji řešeny v předešlém roce se nejen v plánu prevence, ale i každodenní společné či individuální práce s dětmi dotkneme i dalších problematik, jakými je šikana s kyberšikanou a agresivitou, sebepoškozování, závislosti na ICT zdrojích, což je také bezesporu velmi aktuální téma. Ale pochopitelně i oblasti zamilovanosti s partnerstvím – co je láska a co nikoli apod. Děti by měly vědět, že se mají na koho obrátit a s kým si případně o problému pohovořit. Vždy je pochopitelně v rámci důvěry k dětem příjemnější pozitivní opatření, kterým je motivování a pohovory, ale pokud se vrátíme opět k individualitě jedince, tak někomu stačí pozitivní motivace a pohovory a někdo naopak potřebuje negativní opatření, tedy „trest“, aby došlo k uvědomění závažnosti. Proto je tedy vzájemná spolupráce dospělých na rozvoji jednotlivých dětí tolik důležitá.

V dětském domově je hlavním účelem k dosažení cíle výchovný proces vedoucí k osvojení běžných životních situací a činností vedoucí k celoživotní motivaci rozvíjení osobnostního růstu a zapojení do majoritní společnosti. S tím souvisí běžné činnosti, které jsou nezbytné pro naplnění těchto cílů počínaje hygienickými návyky a základními prvky sebeobsluhy až po zvládání kompletního postarání se o sebe sama (strava, péče o prádlo, ale bezpochyby také smysluplné vyplnění volného času).

Je důležité, aby se děti učily tvořivě myslet a řešit přiměřené problémy, účinně komunikovat a spolupracovat, chránit své fyzické a duševní zdraví, vytvořené hodnoty a životní prostředí, být ohleduplní a tolerantní k jiným lidem, k odlišným kulturám a duchovním hodnotám, poznávat své schopnosti a reálné možnosti a uplatňovat je spolu s osvojenými vědomostmi a dovednostmi při rozhodování o své další životní dráze a svém profesním uplatnění.

Organizace kromě činností skupin nabízí dětem naplnění volného času zájmovou činností prostřednictví nadstandardních aktivit různých směrů se zaměřením na různé oblasti viz 1.3.

Témat v rámci prevence je po celý rok veliká řada, a proto je nutné, abychom společně spolupracovali, a to již zmíněnou prevencí na skupině, ale i v celém DD. K tomu samozřejmě napomáhá i funkčnost preventivního týmu.

Co se týká již zmíněných bloků v oblasti prevence rizikového chování, tak většinou se bude jednat o blok, kterému budou věnovány dva měsíce. Výjimkou budou měsíce září, prosinec, březen a červen. Více viz kapitola 4.1 Plán činností v rámci prevence rizikového chování a doplňkových činností.

3.2 Cíle MPP

Krátkodobé cíle MPP

- Cílem tedy bude: pokračování ve velmi dobré spolupráci mezi vychovateli, ŠMP a preventivním týmem pro co nejefektivnější prevenci a eliminaci rizikového chování.
- Cílem bude: opět preventivní opatření z řad všech pedagogických pracovníků v rámci prevence na skupinách (1 z bloků prevence), který bude doplněn metodickou odbornou pomocí ze strany odborníků a ŠMP viz. kapitola 4.
- Cílem bude efektivní: vzájemná komunikace a informování mezi ŠMP a ostatními pedagogickými pracovníky.
- Cílem bude eliminování rizik chování, které se v předchozím roce objevovaly u dětí více, tedy útěky a toulání, užívání návykových látek a alkoholu a také krádeží
- Cílem bude reagování na potřeby dětí, motivace, komunikace a hledání, co nejlepších způsobů k jejich individuálnímu vyřešení pozn. co jedinec to individualita

Dlouhodobý cíl

- Cílem je, aby se z našich dětí stali lidé s adekvátním sebevědomím, vědomi si svých kvalit, jež neustále rozvíjí a nedostatků, se kterými se naučí pracovat a žít. Bytosti, které nepotřebují žádnou formu rizikového chování, aby svůj život prožili spokojeně, plnohodnotně a byli dobrým vzorem pro své potomky.
- Cílem, je dlouhodobá pevná spolupráce mezi všemi pracovníky v domově s pravidelným informováním o dětech a zároveň minimální nutností intervence v oblasti rizikového chování

4 Metody a způsoby dosažení cílů, skladba aktivit pro cílové skupiny

Jak již bylo zmíněno, tak celý školní rok bude koncipován blokově, kdy prevence bude probíhat jak vnitřními zdroji, na skupinách, či ŠMP a vnějšími zdroji – odborníky na různé problematiky v oblasti prevence rizikového chování.
V určitých oblastech budou činnosti zaměřené pro mladší školní věk a samozřejmě naopak pro starší školní věk a adolescenty, případně pouze adolescenty. U všech témat bude kromě věkového rozlišení přihlédnuto k mentální úrovni jedinců.
Každý výchovný pracovník má k daným tématům možnost vypůjčení odborné literatury eventuálně se může kdykoli a o čemkoli poradit s metodikem prevence.
Na skupinách bude preventivní činnost zejména v těchto činnostech:

- Výchova ke zdraví
- Osobnostní výchova
- Multikulturní výchova
- Mediální výchova
- Jazyk a jazyková výchova

4.1 Plán činností v rámci prevence rizikového chování a doplňkových činností

4.1.1 Září 2026

Téma – Seznámení s prevencí na školní rok
1. seznámení s prevencí pro školní rok 2026–2027 – zopakování a pro nové děti seznámení s Mottem prevence - *„Pomoc za upřímnost a bez ostychu“*
2. Monitorování jednotlivých dětí a zjištění jejich potřeb a přání.

3. Bezpečnost na školní rok – každá skupina proškolí své děti (klienty) v rámci běžné bezpečnosti, ve které se i stručně zmíní o nástrahách a případných důsledcích rizikového jednání a zopakují body z Vnitřního řádu DD – zápis vychovatelé předají vedoucí vychovatelce
4. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.2 Říjen 2026

Téma – Chráním si své zdraví, abych si neublížil
1. Vychovatelé pohovoří o nebezpečí poranění a zdůrazní nebezpečná místa v Lipové (i v rámci proškolení na letní prázdniny). V rámci diskuse se zmíní i zdravý životní styl a správné stravovací návyky.
2. Přednáška a praktická ukázka k záchraně lidského života a ošetření drobných poranění v podání kolegy Josefa Volfa a Josefa Vargy ml.
3. Námětové cvičení v režii Věry Frankové
4. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.3 Listopad 2026

Téma – Umím pomoci druhému v různém kontextu (podpora a povzbuzení kamaráda, zdravotní pomoc, spolupráce)

1. **Pohovoření o tom, jak je důležité si vzájemně pomáhat a spolupracovat – ve smyslu „Jednou pomůžu já Tobě a podruhé Ty mě“ – podpora mě, Tobě může zachránit třeba i život**
2. **Přednáška v rámci DVPP pro pracovníky DD – na téma návykové látky**
3. **Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik**

4.1.4 Prosinec 2026

Téma – sportem, prací a zábavou proti rizikovému chování
1. Sportem proti rizikovému chování – tradiční „Vánoční turnaj ve stolním tenise“ - zájemci se zúčastní turnaje pod vedením metodika prevence
2. V rámci ergoterapie – úklid tělocvičny před Vánoční besídkou a před Štědrovečerním pohoštěním – vybraní jedinci s potencionálními obtížemi rizik chování + pomoc s přípravou vánoční tabule.
3. Vánoční besídka – každá skupina se bude prezentovat svým vystoupením
4. Bezpečnost na zimní období – vychovatelé proškolí a zápis předají vedoucí vychovatelce
5. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.5 Leden 2027

Téma – Chovám se podle pravidel, abych neměl problémy
1. Vykročme do nového roku bez problémů, a proto i vychovatelé na skupině zopakují dětem v pololetí znění Vnitřního řádu a případné důsledky nedodržování pravidel (opakování matka moudrosti).
2. V rámci tohoto tématu proběhne návštěva věznice ve Stráži pod Ralskem pro děti starší 15 let, které věznici ještě nenavštívily v měsíci březen eventuálně duben
3. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.6 Únor 2027

Téma – Pokračování v tématu měsíce „Chovám se podle pravidel, abych neměl problémy“

1. Diskuze s Metodikem prevence – malé děti – jak bych se měl chovat – „Co je slušné chování“

2. Návštěva VÚ – vybrané děti – v režii ředitele DD

3. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.7 Březen 2027

Téma – „Návykové chování a jejich případný dopad na zdraví“

1. Zhlédnutí videa pro velké děti (cca od 10 let a dle zvážení vychovatelů) v rámci prevence návykového chování – Ze závislosti do nezávislosti (téma – závislosti bude vybrán po diskuzi s dětmi – drogová závislost, gambling, vztahová závislost apod.)

2. **Diskuze s metodikem prevence na téma návykové chování, ale i léčebné konopí, legalizace, prevence**

3. **Návštěva věznice ve Stráži pod Ralskem viz téma leden únor, pro děti starší 15 let, které věznici ještě nenavštívily (realizace březen eventuálně duben)**

4. Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik

4.1.8 Duben 2027

Téma – Pokračování v tématu „Návykové chování a jejich případný dopad na zdraví“

1. Na každé skupině si vychovatelé popovídají s dětmi v rámci „Výchovy ke zdraví“ o *návykových látkách* a jejich důsledcích – kriminalita, bezdomovectví, infekční nemoci, smrt – zápis vychovatelé předají metodikovi prevence. U menších dětí zdůraznit o nebezpečnosti a riziku ze strany cizích lidí. V rámci povídání na skupině dětí výtvarně ztvární problematiku týkající se tématu.

2. ročník) na téma návykové látky a jejich rizika

4. **Návštěva věznice ve Stráži pod Ralskem viz téma leden únor, pro děti starší 15 let**

5. **Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik**

4.1.9 Květen 2027

Téma – Tolerance, k druhým a nenechám si ubližovat a povím to.

1. **Popovídání na skupinách v rámci osobnostní, multikulturní, výchovy ke zdraví a mediální výchovy o toleranci a rozdílech mezi námi (rasismus, stáří a stárnutí, homosexualitě apod.) a o šikaně a kyberšikaně a provedou krátký zápis.**

2. **Přednáška v režii Mgr. Michalinové na téma tolerance, jak si nenechat ubližovat a jak umět pomoci druhému v situaci, kdy mu je ubližováno**

3. **Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chování – prevence rizik**

4.1.10 Červen 2027

Téma – Pokračování v tématu „Tolerance, k druhým a nenechám si ubližovat a povím to + IZS – zopakování důležitých telefonních čísel a zásady při krizové situaci

1. **Šikana a kyberšikana – zopakování a případné doplnění povídání s vychovateli metodikem prevence + zhlédnutí krátkého dokumentu k tématu**
2. **Návštěva s předškolními dětmi SDH v Dolní Poustevně pod vedením kolegy Volfa**
3. **Zhodnocení prevence za uplynulý rok společně s dětmi**
4. **Bezpečnost na letní prázdniny**

5. **Zhodnocení prevence za uplynulý školní rok**

4.1.11 Červenec 2027

Prázdninové období

1. **Bezpečnost na pobytech mimo DD**
2. **Bezpečnost při pobytech dětí na vycházkách**
3. **Preventivní opatření utíkání dětí z domova**
4. **Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chováním**
5. **Spolupráce mezi všemi zaměstnanci během prázdnin s předáváním důležitých informací k eliminaci rizik**

4.1.12 Srpen 2027

Prázdninové období

1. **Bezpečnost na pobytech mimo DD**
2. **Bezpečnost při pobytech dětí na vycházkách**
3. **Preventivní opatření utíkání dětí z domova**
4. **Individuální podpora dětí ohrožených rizikovým chováním**
5. **Spolupráce mezi všemi zaměstnanci během prázdnin s předáváním důležitých informací k eliminaci rizik**

a. Volnočasové aktivity v dětském domově a mimo zařízení

V dětském domově i mimo zařízení mají děti (klienti) pestrou škálu volnočasových nadstandardních aktivit.

Jedná se o:

- Rozhýbání jazýčků (NKS) – Dr. Varga
- Keramika – Schrödingerův institut
- Koťátka – Schrödingerův institut

Mimo zařízení ve školách, které klienti navštěvují:

- Rybářský
- Florbal
- keramika
- dovedné ruce
- sportovní
- výtvarný
- základy ICT
- šikovné ruce
- přírodovědné bádání
- deskové hry

Mimoškolní kroužky:

- kopaná – Dr. Varga, p. Dostál, p. Mundl, p. Kuchtová, p. Strunz, p. Kořánek, p. Hladík
- rybářský

b. Aktivity a projekty dětského domova a účast na projektech

- *Nejmilejší koncert + sbor - p. Marini M., p. Brabenec, Dr.. Varga*
- *DD Cup - p. Hofman, Vithová*
- *Filmování – p. Vithová*
- *Zpívání a vystupování se sborem - p. Brabenec, p. Marini M., Dr. Varga,*
- *Úklid obce – všichni*
- *Trhy, potravinová sbírka a. j. – garant – p. Brabenec*
- *Cena Ď – Bc. Hofman*
- *Vánoční turnaj ve stolním tenise – Dr. Varga*
- *Podzimní hry s motorkáři – p. Volfová*
- *DDŠ – p. Klingerová*

6. Evaluace preventivního plánu a strategie 2025/2026

Uplynulý školní rok byla pod mým vedením již desátým rokem realizována prevence rizikového chování v našem dětském domově.
Tento rok jsem již kromě měsíce října opět fungoval bez omezení. Prevence tedy fungovala, tak jak měla a plnili jsme společnými silami všechny body plánu prevence.
Pokračujeme nadále v naplňování bodů dle Preventivního plánu a strategie Dětského domova Lipová, který byl pro tyto účely velmi podrobně a zároveň přehledně zpracován. Rovněž nadále probíhá i spolupráce v rámci preventivního týmu, který pracuje dle vzájemné dohody a potřeby a zároveň se tak i schází. Rovněž naše zařízení spolupracuje dlouhodobě s odborníky dle plánu prevence a v případě potřeby i s dalšími kolegy z praxe.
Jak již bylo zmíněno, tak nadále trvá i spolupráce s ostatními kolegy, která byla tento rok stále na velmi dobré úrovni a spolupráci mohu hodnotit za velmi pozitivní. Funguje nadále i zpětná vazba a vzájemně dochází k doplňování a vzájemnému obohacování. Děti mají nejen k metodikovi prevence, ale i k ostatním kolegům důvěru a chtějí řešit své problémy, eventuelně si chtějí jen popovídat, nebo se svěřit. O veškerém dění týkající se problematiky prevence je vždy ihned informováno vedení dětského domova, se kterým případné problémy a situace konzultuji opět dle individuálních potřeb a řešeného problému u daného dítěte. Stále buduji mezi mnou a dětmi důvěru, která je pro práci metodika prevence velmi důležitá a nezbytná pro další práci s jednotlivými dětmi a jejich otevření napomáhá k řešení jejich potřeb a problémů, které jsou aktuálně nutné řešit. Pro účely prevence (především konzultací) nadále jako metodik prevence pozbývám vhodnou místnost, proto využívám multimediální učebnu nebo jednotlivé skupiny, dle aktuální situace a volné kapacity. V letních měsících například je využíván i altán na zahradě. Případně je mi poskytnuta i kancelář vedoucí vychovatelky, sociální pracovnice apod.
Byl jsem opět také v kontaktu i s oblastním metodikem prevence Mgr. Michalinovou, která měla s dětmi v DD i velmi zajímavou komunitní přednášku.
Plnění plánu – opět se povedly všechny body plánu realizovat.
V měsíci **září** jsem stejně jako každý rok zjišťoval situaci po prázdninách – hovořil jsem s kmenovými vychovateli dětí a posléze s dětmi o jednotlivých problémech. Stejně jako každý rok došlo ke společnému setkání dětí s metodikem prevence. *Metodik prevence seznámil děti s novým plánem na školní rok 2025–2026. Také bylo připomenuto vysvětleno motto,* ***„Pomoc za upřímnost a bez ostychu“***

V **říjnu a v listopadu** nás čekalo první téma – **Říjen** – **Téma – Chráním si své zdraví, abych si neublížil**
1. Vychovatelé pohovoří o nebezpečí poranění a zdůrazní nebezpečná místa v Lipové (i v rámci proškolení na letní prázdniny). V rámci diskuse se zmíní i zdravý životní styl a správné stravovací návyky.
2. Přednáška a praktická ukázka k záchraně lidského života a ošetření drobných poranění v podání kolegy Josefa Volfa
„Chráním si své zdraví, abych si neublížil“
Listopad – Téma – Umím pomoci druhému v různém kontextu (podpora a povzbuzení kamaráda, zdravotní pomoc, spolupráce)
3. Pohovoření o tom, jak je důležité si vzájemně pomáhat a spolupracovat – ve smyslu „Jednou pomůžu já Tobě a podruhé Ty mě“ – podpora mě, Tobě může zachránit třeba i život
Na skupinách proběhly diskuse k záchraně lidských životů, přičemž byly děti upozorněny opětovně na nebezpečná místa v Lipové. Rovněž bylo pohovořeno o zdravém životním

stylu. Kolega Volf dětem vysvětlil a prakticky ukázal, to nejdůležitější a to, jak zachránit lidský život. Také jsme pohovořili o tom, jak je důležité si vzájemně pomáhat.
V **prosinci** vzhledem k velmi nabytému programu, který je nespecifickou prevencí (vystoupení sboru, příprava na besídku a besídka samotná, činnosti kolem. Došlo již k tradičnímu tématu a k těmto činnostem**: Téma – sportem, prací a zábavou proti rizikovému chování**
1. Sportem proti rizikovému chování – tradiční „Vánoční turnaj ve stolním tenise“ - zájemci se zúčastní turnaje pod vedením metodika prevence
2. V rámci ergoterapie – úklid tělocvičny před Vánoční besídkou a před Štědrovečerním pohoštěním – vybraní jedinci s potencionálními obtížemi rizik chování + pomoc s přípravou vánoční tabule.
3. Vánoční besídka – každá skupina se bude prezentovat svým vystoupením
Sportem proti rizikovému chování – tradiční „Vánoční turnaj ve stolním tenise“, který pořádali metodik prevence a kolegyně Marini M. Stejně jako každý rok, tak i letos byla v celku početná účast.
V rámci *ergoterapie* – úklid *tělocvičny před Vánoční besídkou a před Štědrovečerním pohoštěním – vybraní jedinci s potencionálními obtížemi rizik chování + pomoc s přípravou vánoční tabule.*
Tradičně jako každý rok, tak i v rámci příprav na besídku a na Štědrý den jsme poklidili tělocvičnu a pomohli s přípravou jak besídky, tak tabule.
Vánoční besídka – Každá skupina se tradičně prezentovala svým vystoupením. Všechny skupiny podaly velmi pěkné výkony. Rovněž vystoupil i sboreček

Na **leden** a následně **únor** bylo vybráno téma – **Leden: Téma – Chovám se podle pravidel, abych neměl problémy**
1. Vykročme do nového roku bez problémů, a proto i vychovatelé na skupině zopakují dětem v pololetí znění Vnitřního řádu a případné důsledky nedodržování pravidel (opakování matka moudrosti).
2. V rámci tohoto tématu proběhne návštěva věznice ve Stráži pod Ralskem pro děti starší 15 let, které věznici ještě nenavštívily v měsíci březen eventuálně duben
– *Na jednotlivých skupinách došlo s příchodem roku 2026 k zopakování bodů Vnitřního řádu, přičemž bylo upozorněno i na možné důsledky. Bylo zopakováno, že pravidla a řád nás prakticky drží v určité stabilitě, jelikož víme, co můžeme a co nikoli.*
Únor: Téma – Pokračování v tématu měsíce „Chovám se podle pravidel, abych neměl problémy“ – *dále k tomuto tématu probíhaly pohovory jak skupinově, tak individuálně na jednotlivých skupinách*
4. Diskuse s Metodikem prevence – malé děti – jak bych se měl chovat – „Co je slušné chování“ – dané *bylo opět realizováno na skupinách, jelikož kolegové znají své malé děti nejlépe a vědí jejich potřeby.*

Na **březen** a **duben** bylo stanoveno téma **„Návykové chování a jejich případný dopad na zdraví“**
Březen: Téma – „Návykové chování a jejich případný dopad na zdraví“
1. **Zhlédnutí videa pro velké děti (cca od 10 let a dle zvážení vychovatelů) v rámci prevence návykového chování – Ze závislosti do nezávislosti (téma – závislosti bude vybrán po diskusi s dětmi – drogová závislost, gambling, vztahová závislost apod.)**
2. **Diskuse s metodikem prevence na téma návykové chování, ale i léčebné konopí, legalizace, prevence**

3. Přednáška v režii Mgr. Michalinové na téma závislosti i ve vztahu ke komunikačním zdrojům, především k mobilním telefonům – negativa a pozitiva
4. **Návštěva věznice ve Stráži pod Ralskem viz téma leden únor, pro děti starší 15 let, které věznici ještě nenavštívily (realizace březen eventuálně duben)**
Duben: Téma – Pokračování v tématu „Návykové chování a jejich případný dopad na zdraví“
1. Na každé skupině si vychovatelé popovídají s dětmi v rámci „Výchovy ke zdraví“ o *návykových látkách* a jejich důsledcích – kriminalita, bezdomovectví, infekční nemoci, smrt – zápis vychovatelé předají metodikovi prevence. U menších dětí zdůraznit o nebezpečnosti a riziku ze strany cizích lidí. V rámci povídání na skupině dětí výtvarně ztvární problematiku týkající se tématu.
2. ročník) na téma návykové látky a jejich rizika

Na skupinách došlo k pohovoření na toto téma a zároveň každý, dle svého vážení a potřeb dětí projektoval video týkající se tématu. Diskuze o konopí o jeho především negativních účincích proběhly na jednotlivých skupinách. Přednáška s Mgr. Michalinovou proběhla v měsíci květnu vzhledem k vytíženosti přednášející, nicméně měla u dětí jako vždy veliký úspěch. Také došlo k pohovoření o návykových látkách všeobecně a pohovoření o dopadech jejich užívání – tedy, kriminalita, vztahy, bezdomovectví a v neposlední řadě pochopitelně zdravotní stav. Děti zároveň dané vyjádřily dle věku a schopností i výtvarně.

Na měsíc **květen** Téma **– Tolerance, k druhým a nenechám si ubližovat a povím to.**
1. **Popovídání na skupinách v rámci osobnostní, multikulturní, výchovy ke zdraví a mediální výchovy o toleranci a rozdílech mezi námi (rasismus, stáří a stárnutí, homosexualitě apod.) a o šikaně a kyberšikaně a provedou krátký zápis.**

Na jednotlivých skupinách došlo k pohovoření na toto téma v různých kontextech a rovněž byl o daném proveden zápis. Jak již bylo zmíněno, došlo i na přednášku k tématu z minulého měsíce v režii Mgr. Michalinové.
Měsíc červen Téma – Pokračování v tématu „Tolerance, k druhým a nenechám si ubližovat a povím to + IZS – zopakování důležitých telefonních čísel a zásady při krizové situaci
1. **Šikana a kyberšikana – zopakování a případné doplnění povídání s vychovateli metodikem prevence + zhlédnutí krátkého dokumentu k tématu**
2. **Návštěva s předškolními dětmi SDH v Dolní Poustevně pod vedením kolegy Volfa**
3. **Zhodnocení prevence za uplynulý rok společně s dětmi**
4. **Bezpečnost na letní prázdniny**
5. **Zhodnocení prevence za uplynulý školní rok**

– *Zopakování k tématu došlo na jednotlivých skupinách v režii vychovatelů k diskutované tématice. Dále byla zopakována důležitá telefonní čísla IZS při krizových situacích. Krátký dokument a vysvětlení bylo v režii vychovatelů jednotlivých skupin po dohodě s metodikem prevence. S metodikem prevence došlo ke zhodnocení uplynulého školního roku.*
Na skupinách byla provedena bezpečnost na letní období, přičemž zápisy byly předány vedoucí vychovatelce.
Intervenční a poradenská činnost metodika prevence
Pravidelně se věnuji namátkovému testování dětí na přítomnost škodlivých látek (spolupráce i s KC Rumburk a preventivním týmem a dalšími kolegy je nadále bezvadná). Pro tento rok byly zakoupeny kromě klasických testů na THC, také testy na více návykových látek a testy na kratom:

[redacted]

[redacted]

[redacted]

Pravidelně byly vedeny pohovory s dětmi:
Vedeny pohovory s [redacted]

Byl veden nebývalý počet výchovných komisí s:
[redacted]

Závěr:
Zaměření na eliminování útěků dětí, hledání důvodů, proč děti utíkají – motivování dětí k zamezení této patologie a spojení sil všech výchovných pracovníků. Komunikace s dětmi i o rizikovosti návykových látek a alkoholu, dopady na zdraví, opět motivování k volnočasovým aktivitám a vyplnění volného času vhodným a zdravým způsobem a hovořit s dětmi a o jejich problémech, které můžeme společnými silami vyřešit. Rovněž bylo tento rok problém s krádežemi dětí a domáhání se financí, kde je potřeba vysvětlovat, že každé dítě má své kapesné a rovněž na skupinách mají všeho dostatek, tak není důvod v tomto směru docházet k tomuto jednání. Pochopitelně se budeme v dalším roce věnovat i dalšímu odvětví prevence rizikového chování dle plánu.

5. Seznam použitých zdrojů

ČERNÁ, Ria. 2008. *O poruchách příjmu potravy pro otce a partnery.* 2. vyd. Praha: Anabell.

ČLOVĚK V TÍSNI A STATUTÁRNÍ MĚSTO PLZEŇ. *Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele.* 1. vyd. Plzeň:Člověk v tísni. ISNB 978-80-86961-78-1.

FISCHER, Slavomil, ŠKODA, Jiří. 2008. *Speciální pedagogika*. 1. vyd. Praha: Triton. ISBN 978–80-7387–014-0.

JANIKOVÁ, Hana, BEZDÍČEK, Martin. 2013. *Vandalismus, kriminalita, delikvence, prostituce dětí a mládeže.* Benepal.

JONÁŠOVÁ, Iveta, Rizikové sexuální chování [online]. Praha: 2022. [vid. 2025–09-25]. Dostupné na Internetu:< https://sancedetem.cz/rizikove-sexualni-chovani>.

KASAL, Josef, KASALOVÁ, Renata. 2013. *Extremismus.* Benepal.

KOLEKTIV AUTORŮ. 2008. *MINIMALIZACE ŠIKANY – Nadace O2.* 1.vyd. Liberec: Irbis.

MIOVSKÝ, Michal. 2012. *Návrh doporučené struktury minimálního preventivního programu prevence rizikového chování pro základní školy.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-87258-74-3.

NEŠPOR. Karel. 2000. *Návykové chování a závislost: současné poznatky perspektivy léčby.* 1. vyd. Praha: Portál. ISBN 80–7178-432X.

NEŠPOR. Karel, CSÉMY, Ladislav. 1993. *Alkohol, drogy a vaše děti: jak problémům předcházet, jak je včas rozpoznat, jak je zvládat.* 1. vyd. Praha: Sportpropag.

PAPEŽOVÁ, Hana, HANUSOVÁ Jana. 2012. *Poruchy příjmu potravy. Příručka pro pomáhající profese.* 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova. ISBN 978-80-87258-98-9.

PRAŽSKÉ CENTRUM PRIMÁRNÍ PREVENCE. *Poruchy příjmu potravy* [online]. Praha: 2015. [vid. 2015–07-27]. Dostupné na Internetu:<http://www.prevence-praha.cz/poruchy-prijmu-potravy>.

ŘÍČAN, Pavel. 1995. *Agresivita a šikana mezi dětmi*. 2.vyd. Praha: Portál. ISBN 80–7178-049–9.

VÁGNEROVÁ, Marie. 2000. *Psychopatologie pro pomáhající profese: variabilita, a patologie lidské psychiky.* 2. vyd. Praha: Portál. ISBN 80-7178-496-6.

VARGA, Josef. 2014. Sociálně patologické jevy *u dospívajících. Diplomová práce*. Liberec: Technická univerzita v Liberci.

6. Seznam příloh

Všechny uvedené přílohy jsou přiložené jako volná příloha na CD- R k tomuto dokumentu + příloha vložená „Metodický postup k testování dětí na přítomnost alkoholových i nealkoholových návykových látek.

1. **Zákon 267/2025**, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání
2. **Zákon č. 37/2025 Sb**., Zákon, kterým se mění **zákon č. 109/2002 Sb.,** o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů
3. Zákon č. **218/2003 Sb**., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže).
4. **Zákon č. 65/2017 Sb., o ochraně zdraví před škodlivými účinky návykových**
5. **Vyhláška 197/2016** kterou se mění vyhláška **72/2005 o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních**
6. Metodické doporučení **k primární prevenci rizikového chování** u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních č.j. MŠMT 21291/2010-28
7. Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy **k řešení šikanování** ve školách a školských zařízeních MSMT-21149/2016
8. Metodický pokyn k **zajištění bezpečnosti ochrany zdraví** dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních zřizovaných MŠMT, č.j. 37 014/2005
9. Metodické doporučení Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a postihu záškoláctví a omlouvání žáků z vyučování č. j. MSMT-780/2024-3
10. Metodický pokyn Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy k výchově **proti projevům rasismu, xenofobie a intolerance** Č.j.: 14 423/99-22
11. **Národní strategie primární prevence rizikového chování dětí a mládeže na období 2019–2027**
12. **Přílohy 1–20 k metodickému doporučení** č.j. MŠMT 21291/2010-28
13. **Vnitřní řád Dětského domova a školní jídelny Lipová**
14. **Plán práce Dětského domova a školní jídelny Lipová**
15. **Etický kodex Dětského domova a školní jídelny Lipová**
16. **RVP Dětského domova a Školní jídelny Lipová**
17. **Standardy kvality péče o děti ve školských zařízeních pro výkon ústavní a ochranné výchovy a preventivně výchovné péče**

    A. „Metodický postup k testování dětí na přítomnost alkoholových i nealkoholových návykových látek“

7. Kalkulace prevence 2026/2027

Finanční prostředky na testy pro testování na přítomnost THC

Pro další školní rok požaduji částku na testy určující přítomnost:

THC	**cca 1000Kč**
Multidrogový test	**cca 2000Kč**
Kratom	**cca 1000Kč**
Doprava	**cca 1000Kč**

Celkem finanční náklady na prevenci školní rok 2026/2027 **cca 5000Kč**

Další finanční náklady bez kalkulace

Přednášky v režii p Volfa a Josefa Vargy ml., Mgr. Mgr. Michalinové zdarma. Přednáška ve věznici Stráž pod Ralskem, VÚ Boletice, SDH Dolní Poustevna taktéž zdarma – v režii DD pouze doprava

Předkládá:

PhDr. PaedDr. Mgr. Josef Varga, Ed. D., MBA

Schvaluje:

PhDr. PaedDr. Mgr. Bc. Leoš Moravec MSc., Ed.D.

Příloha A:

A. „Metodický postup k testování dětí na přítomnost alkoholových i nealkoholových návykových látek

Metodický postup k testování dětí na přítomnost alkoholových i nealkoholových návykových látek

Název zařízení: Dětský domov a Školní jídelna Lipová u Šluknova

Adresa zařízení: Lipová u Šluknova 417, příspěvková organizace, 407 81

Jméno ředitele: PhDr. Mgr. Bc. Leoš Moravec, MSc.

Metodik primární prevence: PhDr. Mgr. Josef Varga, MBA

Kontakty: telefon: 412 391 322
Mobil: 773 126 444
e-mail: ddlip@interdata.cz
www.ddlip.cz
IČO: 00412074

Vydáno dne: 24. 05. 2022

Vypracoval:

Schválil:

Tento metodický postup je vydán na základě zákona č.379/2005Sb (*Zákon o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů)* a je závazný pro všechny pracovníky dětského domova (dále jen DD). Pojem návykové látky zahrnuje alkohol, omamné a psychotropní látky (dále jen OPL), které jsou schopné ovlivnit psychiku člověka, jeho sociální chování a ovládací nebo rozpoznávací schopnosti. To, co je považováno za OPL, stanoví ve svých přílohách zákon o návykových látkách *(§ 2 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách).*

1. V případě podezření na intoxikaci dítěte může pedagogický pracovník žádat provedení orientačního testu na přítomnost alkoholu (dechová zkouška) nebo testu na přítomnost OPL test z biologického materiálu – moči), ale pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nebo zletilého dítěte s orientačním testováním žáka na přítomnost alkoholu a návykových látek. Pedagogický pracovník je povinen osobně ověřit, zda je tento souhlas podepsán a uložen v osobní složce dítěte u sociální pracovnice DD.

2. Tester na alkohol, jednorázové orientační testy na detekci drog a kniha k zápisu o testování jsou uloženy na noční služebně v kufru metodika primární prevence.

3. Testování žáka na přítomnost alkoholu nebo OPL jsou vždy přítomni minimálně 2 pracovníci:
a) metodik prevence, zdravotnice DD, ředitel DD, vedoucí vychovatelka, vedoucí směny, vedoucí nočních, sociální pracovnice DD
b) další pedagogický pracovník nebo noční vychovatelka

4. Testování provede pracovník viz bod 3 a

5. Výsledek testování je zaznamenán do knihy určené k zápisu výsledku testování o testování a podepsán účastníky a svědky testu.

6. V případě, kdy je žák pod vlivem alkoholu nebo OPL do té míry, že je ohrožen na zdraví a životě, zajistí dětský domov nezbytnou pomoc a péči a volá lékařskou službu první pomoci. V případě agresivních projevů nebo projevů ohrožujících zdraví jedince nebo ostatních, také Policii ČR. Následně o daném informuje vedení DD.

7. Pokud je vyhodnoceno pracovníky, že není nutné přivolat lékařskou pomoc, tak je potřebné dítě, které požilo alkohol nebo OPL sledovat. V případě nutnosti přivolat pracovníka, který se o tohoto jedince postará.

8. Nutností je pochopitelně ošetřit i zbytek rodinné skupiny nebo dětí během rekreačního pobytu (vysvětlení důsledků a dopadu na zdraví, oddělení od dítěte, které požilo alkohol nebo OPL).

9. V případě zjištění pozitivního testu se provádí na OPL test ve specializované laboratoři, k ověření potvrzení přítomnosti návykové látky.

10. Pokud dojde k ověření přítomnosti na OPL nebo opakovanému užití alkoholu, dětský domov (metodik prevence, vedení DD) se radí na dalším postupu s odborníky (Adiktologická ambulance Ústí nad Labem, KC Rumburk, dětský psychiatr).